

JUSTIS- OG BEREDSKAPSDEPARTEMENTET
Postboks 8005 Dep.
0030 OSLO

Att.:Rushåndhevingsutvalget

Deres ref:
2023/4004

Vår ref:
2023/1474-2/001

Saksbehandler
Ruben Sletteng/

Dato:
Bodø, 30.11.2023

Invitasjon til skriftlige innspill - Spørsmål i tilknytning regjeringens forebyggings- og behandlingsreform for rusfeltet

Helse Nord RHF takker for muligheten for å gi innspill til Rushåndhevingsutvalget.

Slik vi forstår utvalgets mandat, vil arbeidet i hovedsak dreie seg om følgende tre hovedpunkter:

1. Etablere en hensiktsmessig definisjon av begrepet rusavhengig.
2. Gå igjennom politiets virkemidler i håndtering av mindre narkotikasaker.
3. Vurdere i hvilken grad politiets virkemidler er egnet til å avdekke og forebygge bruk av ulovlige rusmidler blant unge.

Definere begrepet rusavhengig

Lite tyder på at straffbarheten av bruk og besittelse av illegale narkotiske midler virker forebyggende på rusmiddelbruken blant rusmiddelavhengige. På den andre side er straffereaksjonene en betydelig tilleggsbelastning på en allerede sårbar pasientgruppe. Derfor er Helse Nord RHF i utgangspunktet positive til at en ønsker å skjerme denne gruppen fra straffutmåling i mindre alvorlige narkotikasaker.

Helse Nord RHF anerkjenner at utvalget vil få en krevende oppgave med å skille rusavhengige fra andre som bruker illegale rusmidler, på en måte som er praktisk anvendbar samtidig som den ikke innebærer betydelig belastning for den enkelte. I kliniske sammenhenger er tiden fra en avhengighetslidelse er etablert, til en diagnose settes, ofte lang. Stigma knyttet til disse lidelsene, at mange venter lenge før de søker hjelp for avhengighetsproblematikk, gradvis utvikling fra rekreasjonsbruk til avhengighet, og rom for fortolkninger av symptomer på avhengighet er noen av grunnene til denne forsinkelsen. Det er derfor grunn til bekymring for at problemer med å sannsynliggjøre at en avhengighetslidelse foreligger fører til at rusmiddelavhengige likevel straffes. Samtidig er den forebyggende effekten av straff for de som ikke er avhengige usikker, noe som er redegjort for i Rusreformutvalgets rapport (NOU 2019:26).

Dette taler for at en i denne sammenheng bør definere begrepet rusavhengig bredere enn kun å knytte til diagnostiserte tilstander. En mulighet er å utarbeide en liste hvor diagnostisert rusmiddelavhengighet er en av flere måter å bekrefte at avhengighet foreligger.

Politiets virkemidler i håndtering av mindre alvorlige narkotikasaker

På samme måte som straff er en tilleggsbelastning for rusmiddelavhengige, vil også politiets inngripen ved å avdekke bruk og besittelse være det. Helse Nord RHF kan ikke se behov for å utvide politiets myndighet ut over dagens virkemidler for å avdekke bruk og besittelse til eget bruk. Med henblikk på at utvalget samtidig skal utrede innskrenket bruk av straff for slike overtredelser, er det ikke rasjonelt å samtidig gi ytterligere virkemidler for å avdekke bruk og besittelse til eget bruk.

Virkemidler egnet til å avdekke og forebygge bruk av ulovlige rusmidler blant unge

Politiet har en viktig rolle i å avdekke bruk av ulovlige rusmidler blant unge, og i noen politidistrikter jobbes det godt med oppfølging av ungdom som står i fare for å utvikle rusmiddelavhengighet. Arbeidet i U 16 gruppa i Tromsø kommune, med deltakelse fra Tromsø politistasjon er et eksempel på dette. Kontroll- og sanksjonsmuligheter er nok ikke blant de mest effektive virkemidlene i slike saker, men heller en relasjonell tilnærming hvor det sentrale er å bli kjent med ungdom i risiko, og bygge tillit slik at en kommer i posisjon til å påvirke. Helse Nord RHF kan ikke se at økt myndighet i form av flere strafferettslige og straffeprosessuelle virkemidler er hensiktsmessige, hvis formålet skal være å redusere bruk av ulovlige rusmidler blant unge, og forebygge utvikling av rusmiddelavhengighet. Betydelig mer forebyggingsarbeid skjer på andre arenaer, eksempelvis i skoler, samt idretts- og fritidsklubber. Lavterskeltjenester i kommunene der ungdom kan få hjelp til å håndtere milde til moderate psykiske vansker og utfordrende livssituasjoner er viktige tjenester i forebyggingsammenheng.

Rushåndhevingsutvalget har fått en meget krevende oppgave med å balansere behovene til rusmiddelavhengige samtidig som en opprettholder straffbarheten ved bruk og besittelse av narkotiske midler til eget bruk. Helse Nord RHF ser frem til at utvalget skal legge frem sine forslag.

Vennlig hilsen

Jon Tomas Finnsson
avdelingsdirektør

Ruben Sletteng

Dokumentet er elektronisk godkjent og kan derfor være uten signatur.